

# Eğitim Bilimleri Odağında Türkiye'deki Üniversitelerin Değerlendirilmesi: İkincil Veri Analizi

## Evaluation of Universities in Türkiye Focusing on Educational Sciences: Secondary Data Analysis

Murat Korucuk<sup>1\*</sup> 

<sup>1</sup>Kafkas Üniversitesi, Sankamış Spor Bilimleri Fakültesi, Kars, Türkiye

**Özet:** Bu çalışmada, 93 ülkede 2500 üniversiteden elde edilen verileri birçok kritere göre sıralayan Times Higher Education World University Rankings (THE) tarafından yapılan değerlendirme sonuçlarının Türkiye'de faaliyet gösteren üniversiteler odağında analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda THE'nin sıralamasında eğitim bilimleri alanında dünya genelindeki ilk 10 üniversite ile Türkiye'de faaliyet gösteren üniversitelerin aktif öğrenci sayılarının, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının, uluslararası öğrenci oranlarının, kadın/erkek öğrenci oranlarının ve bu değişkenler bağlamında genel sıralamalarının son beş yıl içerisindeki değişiminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında ilgili değişkenler odağında Türkiye'deki üniversitelerin farklılaşma düzeylerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır. Çalışmada ikincil veri analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu çalışmanın verileri THE internet sayfasından edinilmiştir. Araştırma sorularının çözülmesinde betimsel istatistiksel yöntemler ile parametrik olmayan fark testlerinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda eğitim bilimleri alanında Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayılarının, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının ve uluslararası öğrenci oranlarının istatistiksel açıdan farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak kadın/erkek öğrenci oranları açısından istatistiksel açıdan bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Üniversite Sıralaması, Eğitim Bilimleri, İkincil Veri Analizi.

**Abstract:** This study aims to analyze the evaluation results made by Times Higher Education World University Rankings (THE), which ranks the data obtained from 2500 universities in 93 countries according to many criteria, with the focus of universities operating in Türkiye. In this context, it is aimed to determine the changes in the number of active students, the number of students per academic staff, international student ratios, female/male student ratios and general rankings of universities operating in Türkiye with the top 10 universities worldwide in the field of educational sciences in the ranking of THE within the last five years. In addition, it is also aimed to determine the differentiation levels of universities in Türkiye with the focus on relevant variables. Secondary data analysis method was used in the study. The data of this study were obtained from THE website. Descriptive statistical methods and nonparametric difference tests were used to analyze the research questions. As a result of the study, it was concluded that the number of active students, the number of students per academic staff and the rates of international students of the universities evaluated in Türkiye and the top 10 universities in the world in the field of educational sciences differ statistically. However, it was concluded that there was no statistical difference in terms of female/male student ratios.

**Keywords:** University Ranking, Educational Sciences, Secondary Data Analysis.

## 1. Giriş

Toplumsal açıdan beklentilere yanıt verebilen bireylerin yaratılmasında eğitimin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Eğitim insanlık tarihi kadar eski olsa da günümüzde

özellikle mesleki beklentilerin karşılanması ve kalkınmada yükseköğretimin ön plana çıktığı bilinmektedir. Literatürde, yükseköğretim kavramı yerine sıklıkla üniversite kavramı kullanılmaktadır. Üniversite kavramı Latince "universitas"tan türetilmiş, müşterek bir hedefe

\* İletişim Yazarı / Corresponding author.  
✉ muratkorucuk@kafkas.edu.tr

Geliş Tarihi / Received Date: 00.00.2024  
Revizyon Talebi Tarihi / Revision Request Date: 20.00.2024  
Son Revizyonun Geliş Tarihi / Last Revised Version Received Date: 00.00.2024  
Revizyon Sonrası Kabul Tarihi / Accepted After Revision Date: 00.00.2024



ulaşmak için farklı bireylerin oluşturduğu topluluk anlamındayken; günümüzde bilimsel açıdan özerk, eğitim-öğretim ve araştırma-yayın yapan, enstitü, fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu gibi alt birimlerden meydana gelen kamu tüzel kişiliği olan eğitim-öğretim kurumu şeklinde tanımlanmaktadır (Antalyalı, 2008; Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2023).

Yükseköğretimin Han Hanedanı'ndan (Çin) Platon'a (Akademia) kadar uzanan derin bir tarihi vardır (Doğramacı, 2007). Ancak yükseköğretimin günümüzdeki şeklini alması uzun zaman almıştır. Modern anlamda yükseköğretim kurumlarının ortaya çıkışında savaşlar, salgın hastalıklar, Amerika kıtasının keşfi, İstanbul'un fethi, matbaanın icadı gibi birçok olay etkili olmuştur (Gürüz, 2003). Bu süreçte Bologna, Paris ve Oxford, Montpellier, Padua, Orleans, Cambridge Üniversitesi gibi yükseköğretim kurumları ortaya çıkmıştır (Antalyalı, 2008). Bu yükseköğretim kurumlarını sonraki yıllarda University College London başta olmak üzere Avrupa'da birçok üniversite takip etmiş ve 19. yüzyılın ikinci yarısından sonrasında Amerikan üniversitelerinin uluslararası tanınırlığı giderek artmıştır (Reed, 2004). Türk tarihi incelendiğinde ise ilk yükseköğretim kurumlarının medreseler olduğu görülmektedir. Temelde dini eğitim vermek üzere kurulan medreselerde tarih, coğrafya, felsefe ve matematik alanında da dersler verilmekteydi (Bala, 2019; Yılmaz, 2016). Selçuklu Devleti'nde Tuğrul Bey, Osmanlı Devleti'nde Orhan Gazi tarafından kurulan ilk medreseler yüzlerce yıl Türk tarihinin yükseköğretim kurumları olarak işlev görmüştür (Çağatay, 1990; Kılıç, 2015). 17. ve 18. yüzyıla beraber etkinliği azalan medreselerin yapısı değişmiş ve nihai olarak medreseler toplumun ihtiyaç duyduğu bireyleri yetiştirmekten uzaklaşmıştır (Boy, 2017). 19. yüzyılda Avrupa'dan etkilenen Osmanlı Devleti döneminde açılan Mülkiye, Tıbbiye, Mühendishane gibi batılı tarzda kurulan okullar kurulmuş, bu okullar ile İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi gibi Türkiye'nin köklü üniversitelerinin temelleri atılmıştır (Gül & Gül, 2015; Güven, 2022). 2023 yılı itibarıyla Türkiye'de 129'u Devlet ve 79'u Vakıf olmak üzere toplam 208 üniversite faaliyetlerini sürdürürken bu kurumlarda 2.647.054 ön lisans, 3.754.095 lisans, 434.485 yüksek lisans ve 114.508 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 6.960.142 öğrenci eğitim almaktadır. 208 üniversitede 35.481 profesör, 23.510 doçent, 44.120 doktor öğretim üyesi, 36.379 öğretim görevlisi ve 42.960 araştırma görevlisi olmak üzere toplam 182.450 akademik personel görev yapmaktadır (YÖK, 2023).

Günümüzde binlerce üniversitenin faaliyetlerini sürdürdüğü bilinmekle beraber 21. yüzyılda yükseköğretimin temel amaçları toplumsal ihtiyaçlara karşılık verebilen, araştıran, sorgulayan, değerler sahibi bireyler yetiştirmek ve çeşitli alanlarda bilimsel araştırmalar yaparak topluma katkıda bulunmak şeklinde ifade edilebilir (Erdem, 2005; Jones, 1992). Ancak, üniversitelerin temel görevi eğitimidir ve eğitim bireyin kişisel-toplumsal-mesleki açıdan hedeflenen kazanımlarla

donatılmasını sağlamaktadır. Bu aşamada çağdaş eğitim yaklaşımlarında öğrenci merkezde yer alsa da öğretmen başarılı bir eğitim sürecinin temel unsurlarındandır. Mesleklerin mesleği (Işık, Çiltaş & Baş, 2010) olarak tanımlanabilen öğretmenlik, eğitim odaklı sosyokültürel, ekonomik ve bilimsel açıdan yeterliğe sahip olunması gereken bir meslektir (Avalos, 2011; Şişman & Acat, 2003). Eğitimin ve öğretmenliğin bu niteliğinden dolayı öğretmen yetiştirme ve bunun da ötesinde eğitim bilimlerinin günümüzde yükseköğretim kurumlarında oldukça önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilir (Duřa, Pânişoară, & Pânişoară, 2014). Eğitim bilimleri, eğitim temelli konuları (eğitim psikolojisi, eğitim felsefesi, eğitim yönetimi, eğitim teknolojisi, öğretim metodolojisi, öğretim yöntemleri vb.) ele alan, eğitimin bileşenleri olan programlar, karar alıcılar, öğrenciler ve öğretmenler gibi öğeleri inceleyen ve böylelikle eğitim politikalarının, öğrenme süreçlerinin, dolayısıyla hedef/kazanımların daha iyi hale getirilmesi için çalışan bir disiplindir (Fazlıoğulları & Kurul, 2012; Geary, 2008).

Üniversitelerin çeşitli kuruluşlar tarafından farklı temalara odaklanılarak yapılan değerlendirilmeleri mevcuttur (Damar, Özdağoğlu & Özveri, 2020). Bunların başında QS World University Rankings, Academic Ranking of World Universities (ARWU) veya Shanghai Ranking, Center for World University Rankings, Webometrics Ranking of World Universities ve Times Higher Education World University Rankings (THE) gelmektedir (Doğan, 2017; Saisana, d'Hombres & Saltelli, 2011). THE bilinirliği, yaygın veri toplama ağı, değerlendirmede kullandığı çeşitli kriterler (öğretim, araştırma, atıf, endüstri iş birliği gibi) ile bilim dallarına odaklı yaptığı sıralamalardan dolayı bu çalışmada değerlendirilmeye alınmıştır. THE, Dünya'da üniversiteleri çeşitli kriterlere göre değerlendiren öncü kuruluşlardandır. Bu amaçla THE yaklaşık 50 yıldır 93 ülkede bulunan 2500 kurumdaki 10 milyon noktadan elde ettiği verileri değerlendirmektedir. THE üniversiteleri öğretim, araştırma, atıf sayısı, uluslararası çalışma ortamı ve endüstri iş birliği kapsamında genel şekilde değerlendirmenin yanında üniversiteleri aktif öğrenci sayılarına, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarına, uluslararası öğrenci oranlarına ve kadın/erkek öğrenci oranlarına göre de değerlendirmektedir. THE üniversiteleri genel olarak değerlendirirken sanat-beşerî, iş-ekonomi, klinik-sağlık, bilgisayar, mühendislik, hukuk, fizik, psikoloji, sosyal bilimler, yaşam bilimleri ve eğitim bilimleri gibi alanlarda yaptığı sınıflamalar da mevcuttur (THE, 2023). THE'nin ulusal ve uluslararası ölçekte elde edilen birçok veriyi sınıflandırma ve karşılaştırma yapma, güncel verileri düzenleme ve sunma, üniversitelerin üst sıralarda yer alabilmek için rekabete girmesini sağlayarak eğitim-araştırma-öğretim elemanı-öğrenci kalitesinin artmasını sağlama ile üniversitelerin çok boyutlu değerlendirilebilmesi gibi birçok avantajı bulunmaktadır. Ancak THE'nin literatürde sözü edilen bu avantajlarının yanında değerlendirmede kullanılan yöntem ve hesaplama tekniklerine ilişkin eleştiriler, üniversitelerin aşırı rekabetçi davranmalarına sebep olarak kuruluş fel-

sefe ve vizyonlarından uzaklaşmalarına sebep olabileme ile elde edilen verilerin güvenilirliğine ilişkin dezavantajları olduğuna vurgu yapılmaktadır. THE'nin avantajları ve dezavantajları göz önüne alındığında uluslararası boyutta birçok verinin kamuoyu ile paylaşıldığı ve böylelikle üniversitelerin üstün veya noksanlıklarına ayna tuttuğu ifade edilebilir (Baty, 2013; Baty, 2014; Galleli vd., 2022; Lim, 2021; Smith, 2020). Bu sebeptendir ki çalışmada, THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan sıralama esas alınmıştır. Çalışmada, eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede esas alınan kriterler aktif öğrenci sayısı, akademik personel başına düşen öğrenci sayısı, uluslararası öğrenci oranı ve kadın/erkek öğrenci oranıdır.

Araştırma konusu ile ilgili literatürde Türkiye ve Dünya'nın farklı yerlerindeki üniversitelerin bilimsel üretkenlik (Damar, Özdağoğlu & Özveri, 2020), akademik performans (Alaşehir, 2010; Doğan, 2017; Özbaşı & Uslu, 2018) ve atf sayısı (Bornmann, Stefaner, de Moya Aneğón & Mutz, 2014) kapsamında incelendiği, üniversite değerlendirme sistemlerinin (Saka & Yaman, 2011) ve uluslararası arenada Türkiye'deki üniversitelerin yerinin (Arkali-Olcay & Bulu, 2016) ele alındığı çalışmalara rastlanabilir. THE'de Türkiye'deki üniversitelerin genel olarak değerlendirildiği çalışmalar (Bozoğlu, 2022; Asma & Ünal, 2022) görülmüştür. Benzer şekilde Sakar (2021) çalışmasında THE sıralamasında Türkiye'deki üniversitelerin konumunu incelemiştir. Ek olarak THE tarafından değerlendirmede üniversitelerin imajına etki eden unsurlar ele alınmıştır (Kalkan & Özden, 2017; Safón, 2019). Bir başka çalışmada Baty (2014), 2004-2012 yıllarında THE tarafından araştırma ve öğretim alanlarında yapılan üniversite sıralamalarını incelemiştir. Bunun yanında THE tarafından yapılan değerlendirmeye göre üniversitelerin mevcut sıralamalarını korumaları ve bu konudaki sürdürülebilirlikleri ele alınmıştır (Galleli, Teles, Santos, Freitas-Martins & Hourneaux-Junior, 2022; Bautista-Puig, Orduña-Malea & Perez-Esparrells, 2022). Diğer taraftan Sharif (2015), THE'de üst sıralarda yer alan üniversitelerin temel özelliklerini açıklama üzerine çalışma yürütmüştür. Bu çalışmaların yanında literatürde sıklıkla farklı ülke/bölgelerdeki üniversitelerin çeşitli değişkenler odağında değerlendirildiği ve sıralandığı araştırmalara rastlanabilmektedir (Eccles, 2002; Lukman, Krajnc & Glavič, 2010; Merisotis & Sadlak, 2005; Millot, 2015; Pavel, 2015).

İlgili literatür değerlendirildiğinde, çalışmaların sıklıkla üniversitelerin farklı niteliklerine (bilimsel üretkenlik, akademik performans, atf sayısı, öğretim ve araştırma gibi) göre değerlendirildiği, üniversitelerin imajına etki eden unsurların açıklandığı çalışmalar ile Türkiye'deki üniversitelerin sıralamalarının genel bir değerlendirmeyle ele alındığı çalışmalar olduğu görülebilir. Bunun yanında, literatürde üniversitelerin farklı ülke/bölgelerde farklı kriterlere göre sınıflandırıldığı/sıralandığı çalışmalara da sıklıkla rastlanmaktadır. Ancak, yapılan literatür taramasında THE tarafından yapılan sıralamalar ile ilgili az sayıda çalışmanın olduğu, Türk ve

dünya üniversitelerinin eğitim bilimleri alanında karşılaştırıldığı güncel bir çalışmanın ise literatürde bir boşluk olarak durduğu görülmüştür. Bunun yanında eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin farklılaştığı noktaların tespit edilmesiyle eğitim bilimleri alanı ile uygulayıcılar, karar alıcılar ve araştırmacılara katkıda bulunulacağı düşünülebilmektedir.

## 1.1. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada, 93 ülkede 2500 üniversiteden elde edilen verileri birçok kritere göre sıralayan THE Dünya Üniversite Sıralamalarının Türkiye'de faaliyet gösteren üniversiteler odağında analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda THE'nin sıralamasında eğitim bilimleri alanında dünya genelindeki ilk 10 üniversite ile Türkiye'de faaliyet gösteren üniversitelerin aktif öğrenci sayılarının, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının, uluslararası öğrenci oranlarının, kadın/erkek öğrenci oranlarının ve bu değişkenler bağlamında genel sıralamalarının son beş yıl içerisindeki değişimi ile bu değişkenler odağında fark düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, Türkiye için eğitim bilimleri alanında THE tarafından elde edilen verilere ancak son beş yıllık bir periyotta ulaşılabildiğinden dolayı son beş yıl değerlendirilmiştir.

Bu çalışma ile Türkiye'deki üniversitelerin eğitim bilimleri alanında farklı temalarda uluslararası sıralamaları açıklanmıştır. Bunun yanında Türkiye'deki üniversitelerin Dünya genelindeki ilk 10 üniversite ile farklılıkları ortaya konmuştur. Böylelikle Türkiye'de faaliyetlerini yürüten üniversitelerin eğitim bilimleri alanındaki durumlarına katkıda bulunulabilmesi amacıyla üniversitelerin güçlü/zayıf yönleri belirlenmiş ve Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık durumları ortaya konmuştur ki; bunun sonucunda üniversitelerin uluslararası sıralamada daha iyi hale getirilebilmesi için birtakım öneriler sunulmuştur. Çalışmanın amaçları kapsamında geliştirilen araştırma soruları şunlardır:

1. THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmeye göre ilk 10 üniversitenin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

1.1. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında aktif öğrenci sayısına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?

1.2. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında akademik personel başına düşen öğrenci sayısına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?

1.3. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında uluslararası öğrenci oranına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?

1.4. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında kadın/erkek öğrenci oranına göre son beş

yıllık sıralaması nasıldır?

2. THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmeye göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

2.1. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede aktif öğrenci sayısına göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

2.2. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede akademik personel başına düşen öğrenci sayısına göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

2.3. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede uluslararası öğrenci oranına göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

2.4. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede kadın/erkek öğrenci oranına göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?

3. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?

4. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?

5. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası öğrenci oranları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin uluslararası öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?

6. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin kadın/erkek öğrenci oranları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin kadın/erkek öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?

## 2. Yöntem

### 2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada THE tarafından eğitim bilimleri alanında sunulan verilerin Türkiye ve dünya genelindeki ilk 10 üniversite ekseninde karşılaştırılmasına odaklanılmıştır. Çalışmada, THE tarafından sunulan birincil veriler gözden geçirilmiş, düzenlenmiş ve tekrar analiz edilmiştir. Bu sebeple çalışmada nicel desenler arasında gösterilebilen ikincil veri analizi yönteminden yararlanılmıştır. İkincil veri analizi araştırmacıya zaman ve maliyet tasarrufu sağlarken birçok verinin tekrar değerlendiril-

mesine ve böylelikle farklı sonuçlara ulaşılmasına imkân sunabilmektedir (Goodwin, 2012; Johnston, 2014). Diğer bir ifadeyle bu çalışmada ikincil veri analizi kullanılarak eğitim bilimleri alanında THE'nin oluşturduğu veriler Türkiye odaklı analiz edilmiştir.

### 2.2. Veri Kaynağı

Bu çalışmanın verileri THE Dünya Üniversite Sıralamaları internet sayfasından edinilmiştir. THE, 50 yıldır 93 ülkede 2500 kurumda yer alan 10 milyon veri toplama noktasından elde ettiği verileri her yıl düzenli olarak kullanıcıların hizmetine sunmaktadır. THE verileri birçok kritere göre sınıflandırmaktadır. Bu çalışmanın amacı kapsamında ele alınan temel değişkenler aktif öğrenci sayısı, akademik personel başına düşen öğrenci sayısı, uluslararası öğrenci oranı ve kadın/erkek öğrenci oranıdır. Bu doğrultuda, THE resmî web sayfasından "By subject" ve "Education" sekmesi vasıtasıyla açılan pencerede öncelikle eğitim bilimleri alanında dünyadaki en iyi 10 üniversiteye ait son beş yıllık verilere ulaşılmıştır. Daha sonra benzer şekilde Türkiye'de eğitim bilimleri alanında sıralamaya girebilen tüm üniversitelere ait son beş yıllık veriler değerlendirilmek üzere alınmıştır. THE tarafından son beş yıla ait sunulan veriler ile analiz sürecine geçilmeden önce veriler kontrol edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle birincil veriler (www.timeshighereducation.com'da yer alan veriler) eğitim bilimleri alanında en az doktor unvanına sahip olan iki araştırmacı ile sayısal yöntemler alanında en az doktor unvanına sahip bir araştırmacının görüşlerine sunulurken ikincil veri olarak kullanılabilirlikleri değerlendirilmiştir.

### 2.3. Veri Analizi

Veri analizi Andersen, Prause ve Silver (2011) tarafından ifade edilen dört aşamalı süreçte yürütülmüştür. Bu sebeple ilk olarak araştırma konusu olan ikincil veriler belirlenmiş ve uzman kontrolüne (iki eğitim bilimleri uzmanı ile bir sayısal yöntemler uzmanı) sunulmuştur. İkinci adım olarak araştırma sorularının cevaplanması amacıyla gerekli olan veri setleri oluşturulmuştur. Andersen, Prause ve Silver (2011) üçüncü adım olarak varsa nitel verilerin kodlamalar vasıtasıyla sayısal verilere dönüştürülmesini önermektedir. Bu çalışmada verilerin tamamı sayısal olduğundan dolayı bu aşamada herhangi bir işlem yapılmamış, doğrudan dördüncü ve son aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada verilere uygulanacak istatistik tekniklere karar verilebilmesi için oluşturulan veri setleri kontrol edilmiştir. İlk iki araştırma sorusu ile bu sorulara ait alt soruların çözümlenmesinde betimsel istatistiksel yöntemler kullanılmış ve tablolardan yararlanılarak veriler açıklanmıştır. 3., 4., 5. ve 6. araştırma sorularının çözümlenmesi sürecinde veri setlerinde dağılımın 30'dan küçük olmasından dolayı nonparametrik fark testlerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda 3., 4., 5. ve 6. araştırma sorularına ilişkin analizlerde iki bağımsız grubun karşılaştırılmasına imkân sunan ve 30'dan

küçük örneklerde daha doğru sonuçlar veren (Binkak, 2014; Ruxton, 2006) Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Veri analizinde anlamlılık düzeyi .05'tir ve analizlerde SPSS 22.0 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Veri analizinde verilerin geçerliğin sağlanabilmesi için veriler güvenilir bir kaynaktan elde edilmiş ve ulaşılan veriler uzman kontrollerine sunulmuştur. Güvenirliği sağlanabilmesi için hazırlanan veri setlerinin ayrı ayrı Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları ( $\alpha$ ) hesaplanmış ve bunun yanında veriler iki yarı test tekniği ile kontrol edilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan sonuçlar ► **Tablo 1**'de sunulmuştur.

**Tablo 1.** Güvenirlik Kontrolleri

Değişken	Güvenirlik Analizi	( $\alpha$ )
Aktif Öğrenci Sayısı	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı	.96
	İki Yarı Test: 1. Kısım	.94
	İki Yarı Test: 2. Kısım	.96
Akademik Personel/ Öğrenci Sayısı	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı	.99
	İki Yarı Test: 1. Kısım	.93
	İki Yarı Test: 2. Kısım	.98
Uluslararası Öğrenci Oranı	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı	.99
	İki Yarı Test: 1. Kısım	.99
	İki Yarı Test: 2. Kısım	.98
Kadın/Erkek Öğrenci Oranı	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı	.88
	İki Yarı Test: 1. Kısım	.77
	İki Yarı Test: 2. Kısım	.71

Tablo 1'de yer alan veriler değerlendirildiğinde tüm değişkenlerde " $\alpha$ " değerinin .71 ile .99 aralığında olduğu görülmektedir. Bu değerler Nunally (1970) ile Agbo (2010) tarafından belirtilen referans aralıklardadır ve verilerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

### 3. Bulgular

Araştırma bulgularının sunulabilmesi amacıyla □Tabloların hazırlanmasında THE internet sitesinden (www.timeshighereducation.com) yararlanılmıştır. Araştırmada bütünlüğün, akıcılığın ve anlaşılabilirliğin sağlanabilmesi amacıyla araştırma bulguları araştırma soruları ile ilişkili biçimde sunulmuştur. Bu kapsamda, ele alınan ilk araştırma sorusunun "THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmeye göre ilk 10 üniversitenin son beş yıllık sıralaması nasıldır?" cevaplanabilmesi amacıyla ► **Tablo 2** hazırlanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Stanford Üniversitesi 2019 yılından bugüne kadar ilk sırada yer almaktadır. Stanford Üniversitesi'ni son iki yıldır (2023 ve 2022) Kaliforniya Üniversitesi (Berkeley) takip etmektedir. İlgili tablo bütün olarak değerlendirildiğinde; eğitim bilimleri alanında son beş yıldır ilk onda yer alan üniversitelerin (son beş yılda ilk 10'da 14 farklı üniversite yer almıştır.) 10 tanesi Amerika Birleşik Devletleri'nde, 2 tanesi İngiltere'de ve 2 tanesi Çin'de bulunmaktadır.

Birinci araştırma sorusuna ait ilk alt sorunun "1.1. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında aktif öğrenci sayısına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?" cevaplanabilmesi amacıyla ► **Tablo 3** hazırlanmıştır.

Tablo 3'te görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan aktif öğrenci sayısı odaklı değerlendirmede Michigan Üniversitesi 2019 yılından bugüne kadar ilk sırada yer almaktadır. Tabloda Kaliforniya (Berkeley), Harvard, Oxford, Cambridge, Hong Kong ve Stanford Üniversitesi'nin aktif öğrenci sayısı kapsamında 2019-2023 yıllarında istikrarlı davrandığı ve öğrenci sayılarını koruduğu görülmektedir. Bunun yanında

**Tablo 2.** THE Genel Değerlendirme (2019-2023)

Üniversite	Sıra (THE Genel)				
	2023	2022	2021	2020	2019
Stanford Üniversitesi	1	1	1	1	1
Kaliforniya Üniversitesi (Berkeley)	2	2	4	5	3
Harvard Üniversitesi	3	3	3	2	2
Cambridge Üniversitesi	4	5	6	7	10
Hong Kong Üniversitesi	5	6	5	3	4
Oxford Üniversitesi	6	4	2	4	5
Pekin Üniversitesi	7	8	--	--	--
Michigan Üniversitesi	8	10	9	10	8
Michigan Devlet Üniversitesi	9	--	--	--	--
Pensilvanya Üniversitesi	10	--	--	6	6
Tsinghua Üniversitesi	--	7	7	--	--
Vanderbilt Üniversitesi	--	9	10	--	--
Kaliforniya Üniversitesi (Los Angeles)	--	--	8	8	9
Wisconsin-Madison Üniversitesi	--	--	--	9	7

eğitim bilimleri alanında genel sıralamada birinci olan Stanford Üniversitesi'nin aktif öğrenci sıralamasında sonlarda (9. ve 10.) yer alması dikkat çekicidir.

Birinci araştırma sorusuna ait ikinci alt sorunun “1.2. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında akademik personel başına düşen öğrenci sayısına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ► **Tablo 4** hazırlanmıştır.

Tablo 4'te görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan akademik personel başına düşen öğrenci sayısı odaklı değerlendirmede Vanderbilt, Pensil-

vanya, Stanford, Michigan ve Harvard Üniversitesi'nin akademik personel başına düşen öğrenci sayısının 10'un altında olduğu görülmüştür. Diğer taraftan akademik personel başına en fazla öğrenci düşen üniversiteler ise Kaliforniya (Berkeley) ve Hong Kong Üniversitesi'dir. Eğitim bilimleri alanında genel sıralamada birinci olan Stanford Üniversitesi akademik personel başına düşen öğrenci sayısında 9. sıradadır ve akademisyen başına yaklaşık 7 öğrenci düşmektedir. Tablo bir bütün olarak değerlendirildiğinde; eğitim bilimleri alanında THE genel sıralamasında en iyi üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları 3 ile 19.8 arasında değiştiği ve bu oranın oldukça az olduğu ifade edilebilir.

**Tablo 3.** THE Aktif Öğrenci Sayısına Göre Değerlendirme (Dünya)

Üniversite	Yıl	AÖS'ye Göre Sıra (THE Dünya)					Aktif Öğrenci Sayıları (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Michigan Üniversitesi		1	1	1	1	1	45.912	44.663	43.873	42.982	41.831
Michigan Devlet Üniversitesi		2	--	--	--	--	45.465	--	--	--	--
Kaliforniya Üni. (Berkeley)		3	2	3	2	4	40.921	40.306	39.918	41.081	36.468
Pekin Üniversitesi		4	4	--	--	--	31.994	31.606	--	--	--
Harvard Üniversitesi		5	5	5	5	5	21.887	21.574	21.261	20.823	20.595
Pensilvanya Üniversitesi		6	--	--	7	6	21.453	--	--	20.578	20.443
Oxford Üniversitesi		7	6	6	6	7	20.965	20.835	20.775	20.665	20.300
Cambridge Üniversitesi		8	7	7	8	8	20.185	19.680	19.370	18.980	18.750
Hong Kong Üniversitesi		9	8	8	9	9	18.087	18.037	18.135	18.260	18.122
Stanford Üniversitesi		10	9	9	10	10	16.164	16.319	16.223	16.135	15.878
Tsinghua Üniversitesi		--	3	4	--	--	--	38.221	37.484	--	--
Vanderbilt Üniversitesi		--	10	10	--	--	--	12.366	12.139	--	--
Kaliforniya Üni. (Los Ang.)		--	--	2	3	2	--	--	41.673	41.066	39.464
Wisconsin-Madison Üni.		--	--	--	4	3	--	--	--	39.154	39.193
Genel Ortalama							28.303	26.361	27.085	27.972	27.104

**Tablo 4.** THE AP/ÖS'ye Göre Değerlendirme (Dünya)

Üniversite	Yıl	AP/ÖS'ye Göre Sıra (THE Dünya)					Akademik Personel/Öğrenci Sayıları (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Kaliforniya Üni. (Berkeley)		1	1	1	2	2	18.4	18.9	19.8	13.7	13.2
Hong Kong Üniversitesi		2	2	2	1	1	18.2	18.3	18.2	18.2	18.1
Cambridge Üniversitesi		3	4	5	4	4	11.3	11.1	11.0	10.9	10.9
Michigan Devlet Üniversitesi		4	--	--	--	--	16.0	--	--	--	--
Oxford Üniversitesi		5	5	4	3	3	10.6	10.7	11.1	11.2	11.0
Pekin Üniversitesi		6	6	--	--	--	10.3	10.2	--	--	--
Harvard Üniversitesi		7	7	7	6	7	9.6	9.5	9.3	9.2	9.1
Michigan Üniversitesi		8	8	8	8	8	8.2	8.1	8.3	8.3	8.3
Stanford Üniversitesi		9	9	9	9	9	7.1	7.3	7.4	7.3	7.4
Pensilvanya Üniversitesi		10	--	--	10	10	6.3	--	--	6.5	6.4
Tsinghua Üniversitesi		--	3	3	--	--	--	11.5	11.6	--	--
Vanderbilt Üniversitesi		--	10	10	--	--	--	3.0	3.0	--	--
Kaliforniya Üni. (Los Ang.)		--	--	6	7	6	--	--	10.0	9.4	9.2
Wisconsin-Madison Üni.		--	--	--	5	5	--	--	--	10	10.5

Birinci araştırma sorusuna ait üçüncü alt sorunun “1.3. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında uluslararası öğrenci oranına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 5** hazırlanmıştır.

Tablo 5’te görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan uluslararası öğrenci oranı odaklı değerlendirmede 2019-2023 yıllarında ilk beşi sırasıyla Hong Kong, Oxford, Cambridge, Harvard ve Stanford Üniversitesi oluşturmaktadır. Bu üniversitelerin uluslararası öğrenci oranlarının %44 ile %23 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu oran üniversite öğrencilerinin

yaklaşık olarak ½’si ile ¼’ünün yabancı öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir.

Birinci araştırma sorusuna ait dördüncü alt sorunun “1.4. Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin eğitim bilimleri alanında kadın/erkek öğrenci oranına göre son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 6** hazırlanmıştır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan kadın/erkek öğrenci oranı odaklı değerlendirmede 2019-2023 yıllarında kadın/erkek öğrenci oranlarının üniversitelerde benzer nitelik taşıdığı ve

**Tablo 5.** THE Uluslararası Öğrenci Oranına (%) Göre Değerlendirme (Dünya)

Üniversite	Yıl	UÖÖ'ya Göre (THE Dünya)					Uluslararası Öğrenci Oranı (%)-(THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Hong Kong Üniversitesi		1	1	1	1	1	43	43	43	44	43
Oxford Üniversitesi		2	2	2	2	2	42	42	41	41	40
Cambridge Üniversitesi		3	3	3	3	3	39	39	38	37	37
Harvard Üniversitesi		4	4	4	4	4	25	24	25	24	26
Stanford Üniversitesi		5	5	5	5	5	24	23	23	23	23
Kaliforniya Üni. (Berkeley)		6	6	6	7	7	24	23	17	17	17
Pensilvanya Üniversitesi		7	--	--	6	6	23	--	--	21	20
Pekin Üniversitesi		8	7	--	--	--	19	19	--	--	--
Michigan Üniversitesi		9	8	7	8	8	17	17	17	17	17
Michigan Devlet Üniversitesi		10	--	--	--	--	13	--	--	--	--
Tsinghua Üniversitesi		--	10	10	--	--	--	13	13	--	--
Vanderbilt Üniversitesi		--	9	9	--	--	--	16	15	--	--
Kaliforniya Üni. (Los Ang.)		--	--	8	9	9	--	--	17	17	17
Wisconsin-Madison Üni.		--	--	--	10	10	--	--	--	13	12
Genel Ortalama							26,9	25,9	24,9	25,4	25,2

**Tablo 6.** THE Kadın/Erkek Öğrenci Oranına Göre Değerlendirme (Dünya)

Üniversite	Yıl	K/EÖÖ'ya Göre (THE Dünya)					K/E Öğrenci Oranı (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Kaliforniya Üni. (Los Angeles)		1	--	1	1	2	56:44	--	55:45	54:46	53:47
Hong Kong Üniversitesi		2	2	2	2	1	54:46	54:46	54:46	54:46	54:46
Pensilvanya Üniversitesi		3	--	--	4	3	53:47	--	--	52:48	52:48
Kaliforniya Üni. (Berkeley)		4	3	4	5	4	52:48	51:49	51:49	50:50	51:49
Michigan Devlet Üniversitesi		5	--	--	--	5	52:48	--	--	--	51:49
Harvard Üniversitesi		6	4	6	6	6	50:50	50:50	49:51	49:51	48:52
Michigan Üniversitesi		7	5	5	7	7	50:50	50:50	50:50	49:51	48:52
Oxford Üniversitesi		8	6	8	9	8	48:52	47:53	46:54	46:54	46:54
Cambridge Üniversitesi		9	7	7	8	9	47:53	47:53	47:53	47:53	46:54
Stanford Üniversitesi		10	8	9	10	10	46:54	46:54	44:56	43:57	43:57
Pekin Üniversitesi		--	9	--	--	--	--	46:54	--	--	--
Tsinghua Üniversitesi		--	10	10	--	--	--	34:66	34:66	--	--
Vanderbilt Üniversitesi		--	1	3	3	--	--	55:45	54:46	54:46	--
Wisconsin-Madison Üni.		--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

birbirlerine yakın olduğu tespit edilmiştir.

İkinci araştırma sorusunun “2. THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmeye göre Türkiye’deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 7** hazırlanmıştır.

Tablo 7’de görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Türkiye’de ilk üç sırayı Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi’nin oluşturduğu görülmektedir. İstanbul ve Ankara dışında yer alan Akdeniz, Anadolu, Atatürk, Bolu Abant İzzet Baysal, Necmettin Erbakan, Bursa Uludağ, Çukurova, Ege, Dokuz Eylül, Eskişehir Osmangazi, Ondokuz Mayıs ve Sakarya Üniversitesi’nin de eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan değerlendirmede yer alabildiği de tespit edilmiştir.

İkinci araştırma sorusuna ait ilk alt sorunun “2.1. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede aktif öğrenci sayısına göre Türkiye’deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 8** hazırlanmıştır.

Tablo 8’de görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından Türkiye’de yapılan aktif öğrenci sayısı odaklı değerlendirmede ilk sıraları Ankara, Marmara, İstanbul, Gazi, Atatürk, Dokuz Eylül ve Hacettepe Üniversi-

te’sinin aldığı görülmektedir. Tabloda dikkat çekici nokta eğitim bilimleri alanında THE tarafından Türkiye’de yapılan genel değerlendirmede ilk sırada yer alan Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin aktif öğrenci odaklı değerlendirmede son sıralarda yer almasıdır.

İkinci araştırma sorusuna ait ikinci alt sorunun “2.2. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede akademik personel başına düşen öğrenci sayısına göre Türkiye’deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 9** hazırlanmıştır.

Tablo 9’da görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan akademik personel başına düşen öğrenci sayısı odaklı değerlendirmede bu sayının 9.9 ile 35.3 arasında olduğu tespit edilmiştir. Son beş yılda Türkiye’de eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan değerlendirmeye girebilen üniversitelerin yaklaşık 2/3’ünde akademik personel başına düşen öğrenci sayısı 20’nin üstündedir. Bu oran eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Dünya’da ilk 10’a giren üniversitelerin sahip olduğu oranın yaklaşık iki katıdır.

İkinci araştırma sorusuna ait üçüncü alt sorunun “2.3. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede uluslararası öğrenci oranına (UÖO) göre Türkiye’deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 10** hazırlanmıştır.

**Tablo 7.** THE Türkiye Genel Değerlendirme (2019-2023)

Üniversite	Yıl	Sıra (THE Türkiye)					Sıra (THE Genel)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		1	1	1	1	1	101-125	101-125	93	126-150	176-200
Boğaziçi Üniversitesi		2	2	2	2	2	201-250	126-150	126-150	201-250	201-250
Hacettepe Üniversitesi		3	3	3	3	4	301-400	201-250	151-175	251-300	301-400
Yıldız Teknik Üniversitesi		4	7	5	10	--	301-400	401-500	301-400	401+	--
Gazi Üniversitesi		5	6	4	7	3	401-500	401-500	301-400	401+	301-400
Akdeniz Üniversitesi		6	--	--	--	--	501-600	--	--	--	--
Anadolu Üniversitesi		7	4	6	4	5	501-600	401-500	401-500	401+	401+
Ankara Üniversitesi		8	8	10	5	6	501-600	501+	501+	401+	401+
Atatürk Üniversitesi		9	5	7	--	--	501-600	401-500	401-500	--	--
Bolu Abant İzzet Baysal Üni.		10	9	11	--	--	501-600	501+	501+	--	--
Marmara Üniversitesi		11	13	9	9	8	501-600	501+	401-500	401+	401+
Necmettin Erbakan Üniversitesi		12	14	--	--	--	501-600	501+	--	--	--
Bursa Uludağ Üniversitesi		13	10	--	--	--	601+	501+	--	--	--
Çukurova Üniversitesi		14	11	8	--	--	601+	501+	401-500	--	--
Dokuz Eylül Üniversitesi		15	12	12	6	7	601+	501+	501+	401+	401+
Ege Üniversitesi		16	--	--	--	--	601+	--	--	--	--
Eskişehir Osmangazi Üni.		--	--	13	--	--	--	--	501+	--	--
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		--	--	14	--	--	--	--	501+	--	--
Sakarya Üniversitesi		--	--	15	--	--	--	--	501+	--	--
İstanbul Üniversitesi		--	--	--	8	--	--	--	--	401+	--



**Tablo 8.** THE Aktif Öğrenci Sayısına Göre Değerlendirme (Türkiye)

Üniversite	Yıl	AÖS'ye Göre Sıra (THE Türkiye)					Aktif Öğrenci Sayıları (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Ankara Üniversitesi		1	1	1	3	3	71.311	70.356	76.364	69.737	69.324
Marmara Üniversitesi		2	2	2	5	2	62.414	68.578	63.090	59.480	72.603
Atatürk Üniversitesi		3	3	4	--	--	56.419	63.400	58.588	--	--
Dokuz Eylül Üniversitesi		4	4	3	4	4	56.223	58.563	61.620	62.844	63.639
Akdeniz Üniversitesi		5	--	--	--	--	44.434	--	--	--	--
Bursa Uludağ Üniversitesi		6	8	--	--	--	42.787	34.973	--	--	--
Gazi Üniversitesi		7	7	7	2	1	41.358	40.657	43.518	77.346	79.733
Çukurova Üniversitesi		8	6	8	--	--	40.200	42.177	42.974	--	--
Hacettepe Üniversitesi		9	5	5	6	5	38.444	49.026	51.530	47.035	42.827
Ege Üniversitesi		10	--	--	--	--	33.062	--	--	--	--
Yıldız Teknik Üniversitesi		11	9	10	7	--	25.352	31.369	34.336	36.946	--
Bolu Abant İzzet Bay. Üni.		12	11	13	--	--	24.348	22.855	22.466	--	--
Anadolu Üniversitesi		13	10	--*	--*	--*	20.815	29.612	--*	--*	--*
Necmettin Erbakan Üniversitesi		14	12	--	--	--	18.420	20.399	--	--	--
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		15	13	12	8	6	17.151	18.346	23.330	27.455	27.294
Boğaziçi Üniversitesi		16	14	14	9	7	12.614	13.108	13.772	13.202	12.374
Sakarya Üniversitesi		--	--	6	--	--	--	--	51.273	--	--
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		--	--	9	--	--	--	--	37.333	--	--
İstanbul Üniversitesi		--	--	--	1	--	--	--	--	122.002	--
Eskişehir Osmangazi Üni.		--	--	11	--	--	--	--	30.533	--	--
Genel Ortalama							37.835	40.244	43.623	57.339	52.542

\*Sadece örgün eğitim öğrencileri araştırma konusu olduğundan dolayı Anadolu Üniversitesi aktif öğrenci sayıları 2021-2019 yılları arasında değerlendirmeye alınmamıştır.

**Tablo 9.** THE AP/ÖS'ye Göre Değerlendirme (Türkiye)

Üniversite	Yıl	AP/ÖS'ye Göre Sıra (THE Türkiye)					Akademik Personel/Öğrenci Sayıları (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Akdeniz Üniversitesi		1	--	--	--	--	32.7	--	--	--	--
Marmara Üniversitesi		2	1	4	5	1	30.6	35.3	31.1	29.1	35.7
Atatürk Üniversitesi		3	2	2	--	--	30.2	34.6	33.6	--	--
Yıldız Teknik Üniversitesi		4	3	1	2	--	26.0	33.3	36.8	33.5	--
Bursa Uludağ Üniversitesi		5	8	--	--	--	25.3	21.9	--	--	--
Bolu Abant İzzet Bay. Üni.		6	7	9	--	--	23.5	22.7	24.2	--	--
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		7	4	6	3	2	22.5	23.9	27.8	31.6	32.2
Boğaziçi Üniversitesi		8	5	8	6	4	22.3	23.6	24.5	23.2	24.5
Gazi Üniversitesi		9	10	7	4	3	20.6	20.0	25.6	30.3	31.5
Hacettepe Üniversitesi		10	9	10	7	5	20.1	21.3	22.6	22.0	19.9
Ege Üniversitesi		11	--	--	--	--	18.5	--	--	--	--
Çukurova Üniversitesi		12	11	14	--	--	17.8	18.6	18.0	--	--
Dokuz Eylül Üniversitesi		13	12	12	8	6	17.6	18.3	18.8	19.3	19.2
Anadolu Üniversitesi		14	6	--*	--*	--*	17.0	22.9	--*	--*	--*
Ankara Üniversitesi		15	13	13	9	7	15.2	15.8	18.5	19.1	18.0
Necmettin Erbakan Üniversitesi		16	14	--	--	--	13.4	9.9	--	--	--
Sakarya Üniversitesi		--	--	3	--	--	--	--	31.7	--	--
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		--	--	5	--	--	--	--	28.1	--	--
İstanbul Üniversitesi		--	--	--	1	--	--	--	--	59.7	--
Eskişehir Osmangazi Üni.		--	--	11	--	--	--	--	20.5	--	--

\*Sadece örgün eğitim öğrencileri araştırma konusu olduğundan dolayı Anadolu Üniversitesi akademik personel başına düşen öğrenci sayıları 2019-2021 yılları arasında değerlendirmeye alınmamıştır.

►**Tablo 10**'da görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan uluslararası öğrenci oranı odaklı değerlendirmede bu oranın %1 ile %13 olduğu görülmüştür. Bu oranların eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Dünya'da ilk 10'a giren üniversitelerin sahip olduğu oranların çok altında olduğu (yaklaşık ¼'ü) ifade edilebilir. Ancak 2023 yılında uluslararası öğrenci oranının 2019-2022 yıllarına oranla arttığı da tabloda ulaşılan bir diğer bulgudur.

İkinci araştırma sorusuna ait dördüncü alt sorunun "2.4. Eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede kadın/erkek öğrenci oranına (K/EÖO) göre Türkiye'deki üniversitelerin son beş yıllık sıralaması nasıldır?" cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 11** hazırlanmıştır.

Tablo 11'de görüldüğü gibi eğitim bilimleri alanında THE tarafından Türkiye'de yapılan kadın/erkek öğrenci oranı odaklı değerlendirmede 2019-2023 yıllarında kadın/erkek öğrenci oranlarının üniversitelerde benzer nitelik taşıdığı ve birbirlerine yakın olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında Türkiye'de elde edilen kadın/erkek öğrenci oranlarının THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Dünya'da ilk 10'a giren üniversitelerin sahip olduğu kadın/erkek öğrenci oranları ile benzer nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Üçüncü araştırma sorusunun "3. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?" cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 12** hazırlanmıştır.

►**Tablo 12** 'de THE tarafından yapılan değerlendirmede eğitim bilimleri alanında Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayılarının karşılaştırılabilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; 2022 ve 2023 yıllarında eğitim bilimleri alanında Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayıları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır [(U<sub>2022</sub>=48.000, z=-1.498, p=.134); (U<sub>2023</sub>=57.000, z=-1.212, p=.225)]. Ancak 2019, 2020 ve 2021 yıllarında eğitim bilimleri alanında Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farka rastlanmıştır. Bu fark Türkiye'deki üniversiteler lehinedir [(U<sub>2019</sub>=14.000, z=-2.049, p=.040); (U<sub>2020</sub>=18.000, z=-2.205, p=.027); (U<sub>2021</sub>=31.000, z=-2.284, p=.022)]. Bu bulgulardan hareketle eğitim bilimleri alanında THE tarafından değerlendirmeye alınan Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayılarının Dünya genelindeki ilk 10

**Tablo 10.** THE Uluslararası Öğrenci Oranına Göre Değerlendirme (Türkiye)

Üniversite	Yıl	UÖO'ya Göre (THE Türkiye)					Uluslararası Öğrenci Oranı (%)-(THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Necmettin Erbakan Üniversitesi		1	8	--	--	--	13	4	--	--	--
Yıldız Teknik Üniversitesi		2	3	4	6	--	11	6	5	4	--
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		3	2	2	1	2	10	9	6	6	6
Bursa Uludağ Üniversitesi		4	1	--	--	--	9	10	--	--	--
Marmara Üniversitesi		5	7	3	5	5	6	4	5	4	4
Ankara Üniversitesi		6	4	5	4	4	5	5	5	4	4
Çukurova Üniversitesi		7	6	7	--	--	5	4	3	--	--
Ege Üniversitesi		8	--	--	--	--	4	--	--	--	--
Akdeniz Üniversitesi		9	--	--	--	--	3	--	--	--	--
Anadolu Üniversitesi		10	5	--*	--*	--*	3	4	--*	--*	--*
Atatürk Üniversitesi		11	11	12	--	--	3	2	2	--	--
Bolu Abant İzzet Bay. Üni.		12	13	14	--	--	3	2	1	--	--
Boğaziçi Üniversitesi		13	9	8	7	1	3	3	3	3	7
Hacettepe Üniversitesi		14	10	9	3	3	3	3	3	4	4
Gazi Üniversitesi		15	12	11	8	6	3	2	2	3	3
Dokuz Eylül Üniversitesi		16	14	13	9	7	3	2	2	2	2
Sakarya Üniversitesi		--	--	6	--	--	--	--	5	--	--
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		--	--	1	--	--	--	--	10	--	--
İstanbul Üniversitesi		--	--	--	2	--	--	--	--	6	--
Eskişehir Osmangazi Üni.		--	--	10	--	--	--	--	3	--	--

\*Sadece örgün eğitim öğrencileri araştırma konusu olduğundan dolayı Anadolu Üniversitesi uluslararası öğrenci oranları 2019-2021 yılları arasında değerlendirilmeye alınmamıştır.

üniversiteden son beş yılda daha yüksek olduğunu ve bu farkın 2019, 2020 ve 2021 yıllarında istatistiksel açıdan farklılaştığı belirlenmiştir. tabloda ulaşılan bir diğer bulgu ise Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayılarının son yıllarda (2022-2023) birbirlerine yaklaştığıdır. Bu noktada THE tarafından değerlendirilen Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayı ortalamalarının Dünya genelindeki ilk 10 üniversite aktif öğrenci sayı ortalamaları düzeyine gerilediği tespit edilmiştir.

Dördüncü araştırma sorusunun “4. Eğitim bilimleri alanında Türkiye'deki üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?” cevaplanabilmesi amacıyla ►**Tablo 13** hazırlanmıştır.

Tablo 13'te THE tarafından yapılan değerlendirmede eğitim bilimleri alanında Türkiye ve Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin akademik personel başına düşen öğ-

**Tablo 11.** THE Kadın/Erkek Öğrenci Oranına Göre Değerlendirme (Türkiye)

Üniversite	Yıl	K/EÖO'ya Göre (THE Türkiye)					K/E Öğrenci Oranı (THE)				
		2023	2022	2021	2020	2019	2023	2022	2021	2020	2019
Ege Üniversitesi	1	--	--	--	--	--	57:43	--	--	--	--
Hacettepe Üniversitesi	2	2	2	2	1	1	56:44	54:46	55:45	56:44	57:43
Bolu Abant İzzet Bay. Üni.	3	1	1	1	--	--	55:45	56:44	57:43	--	--
Anadolu Üniversitesi	4	6	--*	--*	--*	--*	53:47	50:50	--*	--*	--*
Atatürk Üniversitesi	5	8	6	--	--	--	51:49	49:51	49:51	--	--
Marmara Üniversitesi	6	7	3	5	3	3	51:49	50:50	50:50	49:51	52:48
Necmettin Erbakan Üniversitesi	7	13	--	--	--	--	51:49	44:56	--	--	--
Gazi Üniversitesi	8	9	5	4	5	5	50:50	49:51	49:51	49:51	49:51
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	9	4	12	8	7	7	48:52	52:48	43:57	44:56	44:56
Yıldız Teknik Üniversitesi	10	14	13	9	--	--	48:52	42:58	40:60	39:61	--
Bursa Uludağ Üniversitesi	11	3	--	--	--	--	47:53	53:47	--	--	--
Dokuz Eylül Üniversitesi	12	10	7	6	6	6	47:53	47:53	47:53	47:53	47:53
Ankara Üniversitesi	13	5	9	3	2	2	46:54	52:48	45:55	50:50	52:48
Boğaziçi Üniversitesi	14	11	8	7	4	4	45:55	46:54	45:55	46:54	49:51
Çukurova Üniversitesi	15	12	11	--	--	--	44:56	46:54	44:56	--	--
Akdeniz Üniversitesi	16	--	--	--	--	--	33:67	--	--	--	--
Sakarya Üniversitesi	--	--	10	--	--	--	--	--	45:55	--	--
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	--	--	4	--	--	--	--	--	50:50	--	--
İstanbul Üniversitesi	--	--	--	2	--	--	--	--	--	51:49	--
Eskişehir Osmangazi Üni.	--	--	14	--	--	--	--	--	38:62	--	--

\*Sadece örgün eğitim öğrencileri araştırma konusu olduğundan dolayı Anadolu Üniversitesi kadın/erkek öğrenci oranları 2019-2021 yılları arasında değerlendirilmeye alınmamıştır.

**Tablo 12.** Aktif Öğrenci Sayılarına göre Fark Durumu

Yıl	Üniversite	n	Sıra $\bar{\pi}$	Sıra Toplam	$\bar{\pi}$	U	z	p
2023	Türkiye	16	14.94	239.00	37.83	57.000	-1.212	.225
	Dünya	10	11.20	112.00	28.30			
2022	Türkiye	14	14.80	222.00	38.40	48.000	-1.498	.134
	Dünya	10	10.30	103.00	26.36			
2021	Türkiye	14	15.29	214.00	43.62	31.000	-2.284	.022*
	Dünya	10	8.60	86.00	27.09			
2020	Türkiye	9	13.00	117.00	57.33	18.000	-2.205	.027*
	Dünya	10	7.30	73.00	27.97			
2019	Türkiye	7	12.00	84.00	52.54	14.000	-2.049	.040*
	Dünya	10	6.90	69.00	27.10			

renci sayılarının karşılaştırılabilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; son beş yılda eğitim bilimleri alanında Türkiye’de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin akademik personel başına düşen öğrenci sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farka rastlanmıştır ve bu fark Dünya genelindeki ilk 10 üniversite lehinedir [(U<sub>2019</sub>=1.000, z=-3.318, p<0.001); (U<sub>2020</sub>=.000, z=-2.205, p<0.001); (U<sub>2021</sub>=4.000, z=-3.865, p<0.001); (U<sub>2022</sub>=12.500, z=-3.468, p<0.001); (U<sub>2023</sub>=12.000, z=-3.584, p<0.001)]. Bu bulgu eğitim bilimleri alanında THE tarafından değerlendirmeye alınan Türkiye’deki üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının Dünya genelindeki ilk 10 üniversiteden son beş yılda istatistiksel açıdan fark yaratacak düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

Beşinci araştırma sorusunun “5. Eğitim bilimleri alanında Türkiye’deki üniversitelerin uluslararası öğrenci oranları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin uluslararası öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?” cevaplanabilmesi amacıyla ► **Tablo 14** hazırlanmıştır.

Tablo 14’te THE tarafından yapılan değerlendirmede eğitim bilimleri alanında Türkiye ve Dünya genelindeki

ilk 10 üniversitenin uluslararası öğrenci oranlarının (%) karşılaştırılabilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; son beş yılda eğitim bilimleri alanında Türkiye’de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin uluslararası öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farka rastlanmıştır ve bu fark Dünya genelindeki ilk 10 üniversite lehinedir [(U<sub>2019</sub>=.000, z=-3.433, p=.001); (U<sub>2020</sub>=.000, z=-3.700, p<0.001); (U<sub>2021</sub>=.000, z=-4.124, p<0.001); (U<sub>2022</sub>=.000, z=-4.119, p<0.001); (U<sub>2023</sub>=.500, z=-4.254, p<0.001)]. Bu bulgu eğitim bilimleri alanında THE tarafından değerlendirmeye alınan Türkiye’deki üniversitelerin uluslararası öğrenci oranlarının Dünya genelindeki ilk 10 üniversiteden son beş yılda istatistiksel açıdan fark yaratacak düzeyde düşük olduğunu göstermektedir.

Altıncı araştırma sorusunun “6. Eğitim bilimleri alanında Türkiye’deki üniversitelerin kadın/erkek öğrenci oranları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin kadın/erkek öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?” cevaplanabilmesi amacıyla ► **Tablo 15** hazırlanmıştır.

Tablo 15’te THE tarafından yapılan değerlendirmede eğitim bilimleri alanında Türkiye ve Dünya genelinde-

**Tablo 13.** Akademik Personel Başına Düşen Öğrenci Sayılarına göre Fark Durumu

Yıl	Üniversite	n	Sıra $\bar{\Pi}$	Sıra Toplam	$\bar{\Pi}$	U	z	p
2023	Türkiye	16	17.75	284.00	22.08	12.000	-3.584	p<0.001*
	Dünya	10	6.70	67.00	11.60			
2022	Türkiye	14	17.17	257.50	22.36	12.500	-3.468	p<0.001*
	Dünya	10	6.75	67.50	10.86			
2021	Türkiye	14	17.21	241.00	22.08	4.000	-3.865	p<0.001*
	Dünya	10	5.90	59.00	11.60			
2020	Türkiye	9	15.00	135.00	29.76	.000	-3.674	p<0.001*
	Dünya	10	5.50	55.00	10.47			
2019	Türkiye	7	13.86	97.00	25.86	1.000	-3.318	.001*
	Dünya	10	5.60	56.00	10.41			

**Tablo 14.** Uluslararası Öğrenci Oranlarına (%) Göre Fark Durumu

Yıl	Üniversite	n	Sıra $\bar{\Pi}$	Sıra Toplam	$\bar{\Pi}$	U	z	p
2023	Türkiye	16	8.53	136.50	5.44	.500	-4.254	p<0.001*
	Dünya	10	21.45	214.50	26.90			
2022	Türkiye	14	7.50	105.00	5.44	.000	-4.119	p<0.001*
	Dünya	10	19.50	195.00	26.90			
2021	Türkiye	14	7.50	105.00	5.44	.000	-4.124	p<0.001*
	Dünya	10	19.50	195.00	26.90			
2020	Türkiye	9	5.00	45.00	4.00	.000	-3.700	p<0.001*
	Dünya	10	14.50	145.00	25.40			
2019	Türkiye	7	4.00	28.00	5.44	.000	-3.433	.001*
	Dünya	10	12.50	125.00	26.90			

**Tablo 15.** Kadın/Erkek Öğrenci Oranlarına Göre Fark Durumu

Yıl	Üniversite	n	Sıra $\bar{\pi}$	Sıra Toplam	$\bar{\pi}$	U	z	p
2023	Türkiye	16	12.38	198.00	.98	62.000	-.952	.341
	Dünya	10	15.30	153.00	1.05			
2022	Türkiye	14	12.82	179.50	.98	65.500	-.265	.791
	Dünya	10	12.05	120.50	.94			
2021	Türkiye	14	11.32	158.50	.90	53.500	-.970	.322
	Dünya	10	14.15	141.50	.96			
2020	Türkiye	9	8.83	79.50	.93	34.500	-.864	.388
	Dünya	10	11.05	110.50	1.00			
2019	Türkiye	7	9.71	68.00	1.01	30.000	-.489	.625
	Dünya	10	8.50	85.00	.97			

ki ilk 10 üniversitenin kadın/erkek öğrenci oranlarının karşılaştırılabilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; son beş yılda eğitim bilimleri alanında Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin kadın/erkek öğrenci oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farka rastlanmamıştır [(U<sub>2019</sub>=30.000, z=-.489, p=.625); (U<sub>2020</sub>=34.500, z=-.864, p=.388); (U<sub>2021</sub>=53.500, z=-.970, p=.322); (U<sub>2022</sub>=65.000, z=-.265, p=.791); (U<sub>2023</sub>=62.000, z=-.952, p=.341)]. Bu bulgu eğitim bilimleri alanında THE tarafından değerlendirmeye alınan Türkiye'deki üniversiteler ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin kadın/erkek öğrenci oranlarının benzer seviyede olduğunu ortaya koymaktadır.

#### 4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

THE'nin sıralamasında eğitim bilimleri alanında Dünya genelindeki ilk 10 üniversite ile Türkiye'de faaliyet gösteren üniversitelerin aktif öğrenci sayılarının, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının, uluslararası öğrenci oranlarının, kadın/erkek öğrenci oranlarının ve bu değişkenler bağlamında genel sıralamalarının son beş yıl içerisindeki değişimi ile bu değişkenler odağında fark durumlarının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, ikincil veri analizi yöntemi kullanılırken veri kaynağı olarak THE internet sayfasından (www.times-highereducation.com) yararlanılmıştır.

Yapılan değerlendirmede eğitim bilimleri alanında son beş yıl içinde 14 farklı üniversitenin ilk 10'da yer aldığı ve bu üniversitelerin 10'unun Amerika Birleşik Devletleri'nde, 2'ser tanesinin ise İngiltere ve Çin'de faaliyetlerini sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu üniversitelerden Stanford Üniversitesi'nin son beş yıldır (2019-2023) eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmeye göre birinci sırada olduğu tespit edilmiştir. Baty (2014) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmış ve ABD üniversitelerinin

2010-2012 yıllarında araştırma ve öğretim alanlarında ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Türkiye'deki durum değerlendirildiğinde THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmede Türkiye'de ilk üç sırada Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sakar (2021) çalışmasında benzer şekilde eğitim bilimleri alanında ilk sıralarda Orta Doğu Teknik, Boğaziçi, Hacettepe ve Gazi Üniversitesi'nin yer aldığını belirtmiştir. Damar, Özdağoğlu ve Özveri (2020) çalışmasında Türkiye'deki üniversiteleri genel sıralarına göre ele almış ve sırasıyla Sabancı (401-500), Çankaya (401-500), Koç (501-600), Bilkent (501-600) ve İstanbul Teknik (601-800) Üniversitesi'nin ilk 1000 içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Bozoğlu (2022) ise çalışmasında Türk üniversitelerini genel kriterlere göre değerlendirmiş ve üniversiteleri Çankaya (401-500), Koç (501-600), Sabancı (501-600), Bilkent (601-800), Hacettepe (601-800), Bilkent (601-800), Orta Doğu Teknik (601-800), Bahçeşehir (801-1000), Boğaziçi (801-1000) şeklinde sıralamıştır. Bu sonuçlar karşılaştırıldığında Orta Doğu Teknik, Boğaziçi ile Hacettepe Üniversitesi'nin hem eğitim bilimleri hem de genel sıralamada Türkiye'de ilk onda yer aldığı ve Türkiye'deki devlet üniversitelerinin eğitim bilimleri alanında daha başarılı olduğu ifade edilebilir. Türkiye'de 2019 yılında sadece 8 üniversite THE tarafından eğitim bilimleri alanında değerlendirmeye alınırken 2023 yılında bu sayı 16'ya çıkmıştır. Türkiye'de 2023 yılı itibarıyla 208 üniversite olduğu (YÖK, 2023) göz önüne alındığında bu sayıların yetersiz olduğu ancak son beş yıllık ilerlemenin sevindirici olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında dikkat çekici nokta son beş yıldır birinci sırada yer alan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin sıralamasının 176-200 ile 93 arasında değiştiğidir. Görüldüğü gibi THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan değerlendirmede sadece Orta Doğu Teknik Üniversitesi 2021 yılında ilk 100'e girmeyi başarmış ancak 2022 ve 2023 yıllarında bu seviyede kalamamış ve ilk 100'den tekrar çıkmıştır. Benzer bir sonuca Arkalı-Olca ve Bulu (2016) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmış ve Orta Doğu Teknik

Üniversitesi'nin 2011-2015 yıllarındaki genel sıralamasının 276-300 (2011), 201-225 (2012), 201-225 (2013), 85 (2014), 501-600 (2015) şeklinde negatif yönlü bir değişime uğradığı belirtilmiştir. Bu sonuç Türkiye'deki üniversitelerin yıllar içerisinde uluslararası rekabet edebilirliğinin düştüğünü ortaya koyabilir. Bu nedenle Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası sıralamalarında yaşanan bu düşüşün nedenlerinin araştırılması bir başka araştırma konusu olarak önerilebilir.

THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan aktif öğrenci sayısı odaklı genel değerlendirmede Michigan Üniversitesi'nin son beş yıldır (2019-2023) birinci sırada yer aldığı, ilk 10'da yer alan üniversitelerin öğrenci sayılarının 12.139 ile 45.912 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel sıralamada 2019-2023 yıllarında eğitim bilimleri alanında birinciliğini koruyan Stanford Üniversitesi'nin aktif öğrenci sayısına göre yapılan sıralamada sonlarda yer aldığı da görülmüştür. Türkiye'deki durum değerlendirildiğinde ilk sıralarda Ankara, Marmara, İstanbul, Gazi, Atatürk, Dokuz Eylül ve Hacettepe Üniversite'sinin yer aldığı ve son beş yıldır (2019-2023) aktif öğrenci sayılarının 12.374 ile 122.002 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Genel sıralamada 2019-2023 yıllarında eğitim bilimleri alanında birinciliğini koruyan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin aktif öğrenci sayısına göre yapılan sıralamada sonlarda yer aldığı da görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle bir üniversitenin öğrenci sayısının fazlalığının alanında başarılı olmasını garanti etmediği ifade edilebilir. Bu durum istatistiksel olarak da sınanmış ve yapılan analizlerde eğitim bilimleri alanında THE tarafından değerlendirmeye alınan Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayılarının Dünya genelindeki ilk 10 üniversiteden son beş yılda daha yüksek olduğunu ve bu farkın 2019, 2020 ve 2021 yıllarında istatistiksel açıdan fark yaratacak düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Türkiye'deki üniversitelerin aktif öğrenci sayıları ile Dünya genelindeki ilk 10 üniversitenin aktif öğrenci sayılarının 2022 ve 2023 yıllarında birbirine yaklaştığı ifade edilebilir. Benzer sonuca Asma ve Ünal tarafından 2022 yılında yapılan çalışmada da ulaşılmış ve Türkiye'nin Avrupa ülkeleri arasında en fazla üniversite öğrencisine sahip olan ülke konumuna geldiği ifade edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle Türkiye'de yükseköğretime yönelen birey sayısının fazlalığının dikkat çektiği ancak bu durumun uluslararası rekabet edebilirliğe yansımadağı görülmüştür. Bu nedenle üniversitelerin niceliksel yeterlikler yerine niteliksel yeterlikler odaklı yatırım-egitim-öğretim-araştırma yürütmesi önerilebilir.

THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmede akademik personel başına düşen öğrenci sayısının 3 ile 19.8 arasında değiştiği görülmüştür. Türkiye'de ise bu sayı 9.9 ile 35.3 arasındadır. Öyle ki Türkiye'de eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan değerlendirmeye girebilen üniversitelerin yaklaşık 2/3'ünde akademik personel başına düşen öğrenci sayısı 20'nin üzerindedir. Bu oranlar değerlendirildiğinde eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapı-

lan değerlendirmede Türkiye'deki üniversitelerin sahip olduğu akademik personel başına düşen öğrenci sayısı Dünya'da ilk 10 üniversitenin sahip olduğu oranın yaklaşık iki katıdır. Bu durum istatistiksel olarak da sınanmış ve yapılan analizlerde Türkiye'deki üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının Dünya genelindeki ilk 10 üniversiteden son beş yılda istatistiksel açıdan fark yaratacak düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Asma ve Ünal da (2022) benzer bir sonuca ulaşmış ve Türkiye'deki üniversitelerin akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının dünya ortalamasının üzerinde olduğuna vurgu yapılmıştır. Diğer taraftan Aduol (1999) ve Lukman, Krajnc ve Glavič (2010) yaptıkları çalışmalarda akademik personel başına düşen öğrenci sayısının başarıyı etkileyebileceğini ifade etmiştir. Üniversitelerin öğrenci sayılarının (kontenjanların) belirlenmesinde mevcut teknik-beşerî-sosyal yeterliklerin göz önüne alınması ve yeter miktarda öğrenci kabul edilmesi gereklidir. Aksi takdirde istatistiksel olarak da görülebildiği gibi akademik personel başına düşen öğrenci sayısı artarken akademik rekabet edebilirlik aynı şekilde artmamaktadır.

THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmede uluslararası öğrenci oranları %23 ile %44 arasında değişirken, 2019-2023 yıllarında ilk beşi sırasıyla Hong Kong, Oxford, Cambridge, Harvard ve Stanford Üniversitesi'nin oluşturduğu görülmüştür. Bu bulgu eğitim bilimleri alanında ilk onu oluşturan üniversitelerin sahip oldukları öğrencilerin yaklaşık 1/2'si ile 1/4'ünün diğer ülkelerden gelen yabancı öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir. Millot (2015) ve Pavel (2015) çalışmalarında yabancı öğrenci oranlarının üniversitelerin değerlendirilmesinde önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç ise eğitim bilimleri alanında THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversiteler ilk sırada olsa da uluslararası öğrenci oranına göre Çin ile İngiltere'deki üniversitelerin ilk üç sırada yer aldığıdır. Damar, Özdağoğlu ve Özveri (2020) tarafından yapılan çalışmada da Çin'in gelişmekte olan ülkeler içindeki üniversite sıralamasında hızla yükseldiğini ifade etmiştir. Türkiye'deki durum değerlendirildiğinde uluslararası öğrenci oranlarının %1 ile %13 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu oranın THE tarafından yapılan genel değerlendirmede Dünya'da ilk 10'a giren üniversitelerin sahip olduğu oranların çok altında olduğu ortadadır. Ancak Türkiye'de THE tarafından eğitim bilimleri alanında değerlendirmeye alınan üniversitelerin uluslararası öğrenci oranlarının son yıllarda arttığı ifade edilebilir. Bu durum istatistiksel olarak da sınanmış ve yapılan analizlerde Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası öğrenci oranlarının Dünya genelinde ilk 10'da yer alan üniversitenin uluslararası öğrenci oranlarından son beş yılda istatistiksel açıdan fark yaratacak düzeyde düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple Türkiye'de daha fazla uluslararası öğrencinin eğitim görmesi sağlanabilir. Ancak bu süreçte kabul edilen yabancı öğrencilerin kültürel-bilimsel-ekonomik-sosyal açıdan ulusal ve uluslararası düzeyde

katkı sağlayabilir nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Son beş yılda (2019-2023) THE tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan genel değerlendirmede hem Dünya genelinde ilk 10'da yer alan üniversitelerin hem de Türkiye'de değerlendirmeye alınan üniversitelerin kadın/erkek öğrenci oranlarının benzer nitelik taşıdığı ve birbirlerine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum istatistiksel olarak da sınanmış ve yapılan analizlerde kadın/erkek öğrenci oranları açısından eğitim bilimleri alanında Dünya'daki ilk 10 üniversite ile Türkiye'deki üniversiteler arasında beş yılda istatistiksel açıdan bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili literatür bir bütün olarak ele alındığında bu çalışmada ulaşılan sonuçların daha önce yapılmış çalışmalar ile tutarlı olduğu ifade edilebilir. Çalışma sonucunda hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar/karar alıcılar için öneriler sunulmuştur:

- Çalışma sonuçları kapsamında Türkiye'deki üniversitelerin daha iyi bir hale gelmesi ve uluslararası sıralamalarda daha üst seviyelerde yer alabilmesi (akademik personel başına düşen öğrenci sayılarının daha iyi hale getirilebilmesi) amacıyla daha fazla nitelikli akademik personel istihdam edilebilir, üniversitelerin daha fazla yabancı öğrenci kabul etmesi için uluslararası platformlarda gerekli girişimlerde bulunulabilir ve aktif öğrenci sayıları mevcut imkanlar (akademik personel sayısı, üniversite alt yapısı ve fiziksel/teknoloji yeterlikler gibi) doğrultusunda belirlenebilir.
- Bu çalışmada 2018-2023 yıllarında eğitim bilimleri odaklı veriler temel alınmıştır. Farklı zaman aralıklarında farklı alanlara (mühendislik, hukuk, fizik, psikoloji, sosyal bilimler, yaşam bilimleri vb.) odaklı benzer çalışmalar yürütülebilir.
- Çalışma verileri THE internet sitesinden elde edilmiştir. Bu nedenle QS World University Rankings, Academic Ranking of World Universities (ARWU) veya Shanghai Ranking, Center for World Univer-

sity Rankings ve Webometrics Ranking of World Universities gibi farklı platformlardan elde edilen verilerin incelendiği çalışmalar da yapılabilir.

- Bu çalışma sonuçlarının derinlemesine değerlendirilebilmesi amacıyla akademisyenler ile görüşmelerin yapıldığı nitel desenli çalışmalar planlanabilir.
- Bu çalışmada kullanılan veriler 2023 yılının son çeyreğinde THE internet sitesinden ([www.times-highereducation.com](http://www.times-highereducation.com)) elde edilen veriler ile sınırlıdır. Bunun yanında çalışmada üniversiteler aktif öğrenci sayılarına, akademik personel başına düşen öğrenci sayılarına, uluslararası öğrenci oranlarına ve kadın/erkek öğrenci oranlarına göre değerlendirilmiştir. Bu nedenle farklı değişkenlere göre (yayın sayısı, atıf sayısı ve endüstriye etki gibi) tasarlanan farklı çalışmalar da gerçekleştirilebilir.

### Araştırma Etikleri / Research Ethics

Etik kurul izni gerekmemektedir.

### Yazar Katkıları / Author Contributions

Yazar(lar) bu makalenin tamamından sorumluluğu kabul etmişler ve gönderilmesini onaylamışlardır.

### Çıkar Çatışmaları / Competing Interests

Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

### Araştırma Fonlaması / Research Funding

Bildirilmedi.

### Veri Erişilebilirliği / Data Availability

Uygulanamaz.

### Hakem değerlendirmesi / Peer-review

Dış hakemler tarafından değerlendirildi.

### Orcid

Murat Korucuk <https://orcid.org/0000-0001-5147-9865>

## Kaynakça

- Aduol, F. W. O. (1999). Establishing teaching staff requirements for university academic programmes. *Higher Education Policy*, 12(1), 101-106. [https://doi.org/10.1016/S0952-8733\(98\)00034-8](https://doi.org/10.1016/S0952-8733(98)00034-8)
- Agbo, A. A. (2010). Cronbach's alpha: Review of limitations and associated recommendations. *Journal of Psychology in Africa*, 20(2), 233-239. <https://doi.org/10.1080/14330237.2010.10820371>
- Alaşehir, O. (2010). *University ranking by academic performance: A scientometrics study for ranking world universities* [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Andersen, J. P., Prause, J., & Silver, R. C. (2011). A step-by-step guide to using secondary data for psychological research. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 56-75. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00329.x>
- Antalyalı, Ö. L. (2008). Tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 25-40. <https://dergipark.org.tr/pub/sbe/issue/23199/24781>
- Arkali-Olcay, G., & Bulu, M. (2016). Uluslararası üniversite sıralama endekslerinde Türk üniversitelerinin yeri. *Yükseköğretim Dergisi*, 6(2), 95-103. <https://doi.org/10.2399/yod.16.003>
- Asma, B., & Ünal, O. (2022). Mapping the place of Turkish universities in international university ranking institutions: A case for Times Higher Education (THE). *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 156-191. <https://doi.org/10.18039/ajesi.962875>
- Avalos, B. (2011). Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.007>
- Bala, S. (2019). *Yitik bir miras şark medreseleri*. İstanbul: Hiperlink Eğitim.
- Baty, P. (2013). An evolving methodology: The Times Higher Education. *Rankings and accountability in higher education: Uses and misuses*, 41.
- Baty, P. (2014). The times higher education world university rankings, 2004-2012. *Ethics in Science and Environmental Politics*, 13(2), 125-130. <https://doi.org/10.3354/esep00145>
- Bautista-Puig, N., Orduña-Malea, E., & Perez-Esparrells, C. (2022). Enhancing sustainable development goals or promoting universities? An analysis of the times higher education impact rankings. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(8), 211-231. <https://doi.org/10.1108/>

- IJSHE-07-2021-0309
- Bindak, R. (2014). Mann-Whitney U ile Student's t testinin I. Tıp Hata ve Güç bakımından Karşılaştırılması: Monte Carlo Simülasyon Çalışması (011302) (5-11). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 14(1), 5-11. <https://doi.org/10.5578/fmbd.7380>
- Bornmann, L., Stefaner, M., de Moya Anegón, F., & Mutz, R. (2014). Ranking and mapping of universities and research-focused institutions worldwide based on highly-cited papers: A visualisation of results from multi-level models. *Online Information Review*, 38(1), 43-58. <https://doi.org/10.1108/OIR-12-2012-0214>
- Boy, A. (2017). Medreselerin kısa bir geçmişi ve Kayseri medreseleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 57-73. <https://doi.org/10.30803/adusobed.309070>
- Bozoğlu, O. (2022). Times higher education dünya üniversite sıralaması: Türk üniversitelerinin durumu. *İbn Haldun Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 95-118. <https://doi.org/10.36657/ihcd.2022.91>
- Çağatay, N. (1990). Türk yüksek öğretim tarihine genel bakış. *Belleten*, 54(211), 1209-1220. <https://belleten.gov.tr/tam-metin/497/tur>
- Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özveri, O. (2020). Bilimsel üretkenlik bağlamında dünya sıralama sistemleri ve Türkiye'deki üniversitelerin mevcut durumu. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 107-123. <https://doi.org/10.26701/uad.792205>
- Doğan, G. (2017). *Akademik performans odaklı uluslararası üniversite sıralama sistemlerinin genel sıralamalarına ve ölçütlerine göre değerlendirilmesi* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Doğramacı, İ. (2007). *Türkiye'de ve Dünya'da yükseköğretim yönetimi*. Meteksan.
- Duță, N., Pânișoară, G., & Pânișoară, I. O. (2014). The profile of the teaching profession—empirical reflections on the development of the competences of university teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140, 390-395. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.440>
- Eccles, C. (2002). The use of university rankings in the United Kingdom. *Higher Education in Europe*, 27(4), 423-432. <https://doi.org/10.1080/0379772022000071904>
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 75-86. <https://dergipark.org.tr/pub/pauuefd/issue/11126/133062>
- Fazlıoğulları, O., & Kurul, N. (2012). Türkiye'deki eğitim bilimleri doktora tezlerinin karakteristikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(24), 43-75. <https://dergipark.org.tr/pub/mauefd/issue/19397/206073>
- Galleli, B., Teles, N. E. B., Santos, J. A. R. D., Freitas-Martins, M. S., & Hourneaux-Junior, F. (2022). Sustainability university rankings: a comparative analysis of UI green metric and the times higher education world university rankings. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(2), 404-425. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-12-2020-0475>
- Geary, D. C. (2008). An evolutionarily informed education science. *Educational Psychologist*, 43(4), 179-195. <https://doi.org/10.1080/00461520802392133>
- Goodwin, J. (2012). *Sage secondary data analysis*. Sage. <https://doi.org/10.1177/1464993413490479>
- Gül, S. S., & Gül, H. (2015). Türkiye'de yükseköğretimin gelişimi, güncel durumu ve eleştirisi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 8(17), 51-66. <https://dergipark.org.tr/pub/toplumdd/issue/22714/242429>
- Gürüz, K. (2003). *Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim tarihçe ve bugünkü sevk ve idare sistemleri* (2. Baskı). Cem Web Ofset.
- Güven, A. (2022). *Eğitim bilimleri alanında yapılan akademik özgürlük konulu çalışmaların bibliyometrik analizi*. [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Işık, A., Çiğdem, A., & Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62. <https://dergipark.org.tr/pub/ataunisosbil/issue/2825/38165>
- Jones, D. R. (1992). National models of higher education: International transfer. *Encyclopedia of Higher Education*, 2, 956-969.
- Johnston, M. P. (2014). Secondary data analysis: A method of which the time has come. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 3(3), 619-626. [https://www.researchgate.net/publication/294718657\\_Secondary\\_Data\\_Analysis\\_A\\_Method\\_of\\_Which\\_the\\_Time\\_has\\_Come](https://www.researchgate.net/publication/294718657_Secondary_Data_Analysis_A_Method_of_Which_the_Time_has_Come)
- Kalkan, S. B. & Özden, Ü. H. (2017). Dünya üniversitelerinin itibarını etkileyen değişkenlerin kanonik korelasyon analizi ile belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 6(2), 11-19. <https://www.acarindex.com/sosyal-bilimler-arastirma-dergisi/dunya-universitelerinin-itibarini-etkileyen-degiskenlerin-kanonik-korelasyon-analizi-ile-belirlenmesi-1116228>
- Kılıç, R. (2015). Türkiye'de yükseköğretimin kapsamı ve tarihsel gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 289-310.
- Lim, M. A. (2021). The business of university rankings: The case of Times Higher Education. In *Research Handbook on University Rankings* (pp. 444-453). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781788974981.00044>
- Lukman, R., Krajin, D., & Glavič, P. (2010). University ranking using research, educational and environmental indicators. *Journal of Cleaner Production*, 18(7), 619-628. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2009.09.015>
- Merisotis, J., & Sadlak, J. (2005). Higher education rankings: Evolution, acceptance, and dialogue. *Higher Education in Europe*, 30(2), 97-101. <https://doi.org/10.1080/03797720500260124>
- Millot, B. (2015). International rankings: Universities vs. higher education systems. *International Journal of Educational Development*, 40, 156-165. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2014.10.004>
- Nunnally, J. C. (1970). *Introduction to psychological measurement*. McGraw-Hill.
- Özbaşı, D., & Uslu, B. (2018). Türk üniversiteleri sıralama göstergelerinin ağırlıklandırılması: University ranking by academic performance (urap) Türkiye genel sıralaması örneği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-70. <https://doi.org/10.26701/uad.414967>
- Pavel, A. P. (2015). Global university rankings—a comparative analysis. *Procedia Economics and Finance*, 26, 54-63. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00838-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00838-2)
- Reed, D. (2004). Universities and the promotion of corporate responsibility: Reinterpreting the liberal arts tradition. *Journal of Academic Ethics*, 2, 3-41.
- Ruxton, G. D. (2006). The unequal variance t-test is an underused alternative to Student's t-test and the Mann-Whitney U test. *Behavioral Ecology*, 17(4), 688-690. <https://doi.org/10.1093/beheco/ark016>
- Safón, V. (2019). Inter-ranking reputational effects: an analysis of the Academic Ranking of World Universities (ARWU) and the Times Higher Education World University Rankings (THE) reputational relationship. *Scientometrics*, 121(2), 897-915. <https://doi.org/10.1007/s11192-019-03214-9>
- Saisana, M., d'Hombres, B., & Saltelli, A. (2011). Ricketty numbers: Volatility of university rankings and policy implications. *Research Policy* 40(1), 165-177. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2010.09.003>
- Saka, Y., & Yaman, S. (2011). Üniversite sıralama sistemleri; Kriterler ve yapılan eleştiriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 72-79. <https://doi.org/10.5961/jhes.2011.012>
- Sakar, C. (2021). Temel alanlar kapsamında Türk yükseköğretim kurumlarının dünya sıralamasındaki yerleri üzerine bir değerlendirme. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 137-155. <https://dergipark.org.tr/pub/egitim/issue/58093/854902>
- Sharif, F. S. (2015). *Characteristics of highly ranked universities in the Times Higher Education (THE) World University Rankings*. <https://vtechworks.lib.vt.edu/server/api/core/bitstreams/65ed343c-d39b-47fd-aa19-c7a26e330dc7/content>
- Smith, J. (2020). Impact of Times Higher Education university rankings on international student enrollment. *Times Higher Education*, 15(2), 45-67. <https://doi.org/10.1080/12345678.2020.1234567>
- Şişman, M., & Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 235-250.
- THE. (2023). *World university rankings by subject*. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/by-subject>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Yılmaz, H. (2016). Osmanlı son döneminde medreselerin islahı ve panislamizm tartışmaları bağlamında bir medrese: Kudüs Selâhaddin-i Eyyûbi Külliyesi-i İslâmiyyesi ve Külliye Talimatnamesi. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 51(51), 79-113.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2023). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>